

InfoMigjorn

Butlletí digital
sobre llengua
catalana

Núm. 1.324

Dimarts, 4 d'abril del 2017

SUMARI

- 1 Enric Sòria ► Sense pols ni remolí
- 2 Teresa Tort ► A qui li interessa la normalització lingüística?
- 3 Núria Puyuelo ► En / A l'acabar la classe
- 4 Albert Pla Nualart ► És correcte 'donat que' en català?
- 5 J. Leonardo Giménez ► Doncs i pos
- 6 Maria Rodríguez Marín ► Què menges: patata i mongeta tendra o trumfo i bajoca?
- 7 Tina Vallès ► Dues correccions
- 8 Rudolf Ortega ► Totes les lletres ben posades
- 9 Quim Monzó ► Per una ce o per una essa
- 10 Antoni Llull Martí ► Controlar, un mot imprescindible?
- 11 Víctor Pàmies i Jordi Palou ► Els 100 refranys més populars: Març, marçot, mata la vella a la vora del foc i la jove si pot
- 12 Llengua Nacional ► Índex del núm. 98
- 13 Enllaços i convocatòries

InfoMigjorn és un butlletí setmanal que recull informacions d'actualitat sobre llengua catalana.

ISSN 2462-7003 Elaborat i distribuït per la Xarxa de Mots

Subscripcions: <http://migjorn.cat/alta.php> Adreça de contacte: infomigjorn@migjorn.cat   @InfoMigjorn

1 Sense pols ni remolí

Enric Sòria

El País, 09/02/2016

http://cat.elpais.com/cat/2017/02/09/actualidad/1486660582_870899.html

Si el valencià no se sent, no crea cap problema, i si es mantenen les condicions perquè desaparega, ja es morirà tot sol

Un professor del Baix Vinalopó criticava l'altre dia les millores de l'ensenyament en valencià (que és, com deuen saber, la modalitat valenciana del català) que proposa la Conselleria d'Educació d'aquesta comunitat, i adduïa que el valencià aïlla i crea tensió, mentre que el castellà projecta i integra –què li pot passar a l'esquizofrènic que sap els dos idiomes no ho esmenta–. És una opinió que el grup popular de les Corts Valencianes ha fet seua de seguida, incloent-la en el seu compte oficial de Twitter, cosa que hauria d'estranyar en un partit que, durant els més de 20 anys que ens ha governat, ha sostingut que protegia i defensava, dins d'un ordre, la llengua dels valencians amb la major impavidesa. També recorda una opinió expressada per Carolina Punset (filla del catalano-parlant don Eduardo Punset), quan era portaveu de Ciutadans a les Corts Valencianes, segons la qual el valencià era inútil, aldeà i divisiu.

Per això, davant del més mínim indici que puga deixar d'estar tan aïllat i de ser tan inútil, s'alteren d'allò més. Aquesta mateixa gent ha presenciat, durant més de vint anys, com el valencià era greument discriminat i pràcticament silenciado en l'esfera pública –tot i que en teoria és cooficial–, s'impedia a centenars de milers de pares (tal com sona) d'exercir el seu dret a una escolarització dels fills en línies en valencià, i el seu ús reculava d'una manera tan brutal que l'ha fet passar de majoritari (tal com sona també) a molt minoritari en tres dècades, és a dir, des que hi ha estadístiques fiables. Mentre passava tot això, no han dit ni una paraula. Al capdavant, aquest és l'equilibri lingüístic que propugnen. Si el valencià no se sent, no crea cap problema, i si es mantenen les condicions perquè desaparega, ja es morirà tot sol, sense pols ni remolí. Una molèstia menys.

A Catalunya, la gent que té la mateixa manera de pensar no sol formular-la amb tanta gosadia. Allà són partidaris (alguns potser de bona fe) d'un bilingüisme estricte, que consisteix a denunciar qualsevol suposada imposició d'aquesta llengua, que no fa tant també era majoritària, i a passar del tot per alt els greus desavantatges que continua patint. Bones fes a banda, el disseny general no pot ser més evident: es tracta de defensar un bilingüisme només circumscrit als territoris on la situació del català és relativament sòlida (mai

demanen, per exemple, que la pàgina web del govern espanyol es tradueix a la segona llengua de l'Estat), de mantindre aferrissadament la discriminació del català on aquesta ja s'ha establert, i de patuitzar-lo al màxim, i si pot ser erradicar-lo on es puga (com a la franja catalanoparlant de l'Aragó). En resum, de crear el màxim d'obstacles sempre i a tot arreu, però adaptant-los a les diverses circumstàncies locals. Al País Valencià, el català és aldeà, inútil, aïllant i divisiu. Lògicament, per tant, qualsevol dret que els valencianoparlants reclamen no pot ser més que una usurpació. Realment, jo no sé què els ha fet, el català, i per què els irrita tant, però és evident que ho fa i que no estan disposats a consentir de cap manera, pel bé de la convivència general, que la seua indesitjada existència destorbe gens ni mica la perfecta projecció i integració a què aspiren, ben a dins del seu propi melic.

2 A qui interessa la normalització lingüística?

Teresa Tort Videllet @teresa_tort

Lliure i Millor, 04/03/2017

<http://lliureimillor.cat/2017/03/04/a-qui-interessa-la-normalitzacio-linguistica-per-teresa-tort/>

Moltes persones afirmen que no els interessa la política; simplement no veuen una relació directa entre el que expliquen els telenotícies i les incidències concretes de la seua vida quotidiana.

Si parlem de normalització lingüística (NL), ens hem de fer el compte que l'interès que suscita un aspecte que afecta més parcialment l'organització social serà, per força, menor encara. Però a qui representa que li hauria d'interessar?

Potser cal començar recordant que la NL és concebuda com un procés de transformació social que vol evitar la substitució lingüística d'una llengua que ha patit un procés de minorització, a fi i efecte que es puga constituir com un instrument de comunicació i de cultura.⁽¹⁾ Per tant, resulta fàcil intuir que sense modificar les relacions jeràrquiques no hi haurà condicions favorables a la presència normal d'una llengua en el seu entorn natural.

Al nostre món, el poder es fa visible en les lleis que es promulguen, però més enllà d'això es mantenen in comptables fils invisibles que amarren ben fort l'ordre social establert. Qualsevol canvi passarà, doncs, per visibilitzar aquestes amarres. I, amb un sol exemple, en tindrem prou per a veure l'abast de tot el que ens queda per fer.

Parlarem dels prejudicis lingüístics. Un prejudici és una opinió preconcebuda que no ens ajuda a mirar la realitat en directe, sinó que ens la fa veure a través del vidre de les creences que hem rebut. Molts de prejudicis lingüístics han actuat i actuen en contra del valor de les llengües minoritzades. ¿Algun lector d'aquest article no ha viscut mai una experiència desagradable fruit de l'animadversió contra la llengua catalana?

Ara bé, la mirada que voldria proposar aquí pretén assenyalar els prejudicis lingüístics implícits en la gestió lingüística que estan aplicant organitzacions clau del nostre territori. ¿Us heu fixat mai que partits polítics progressistes, moviments socials que tenen com a objectiu bàsic la transformació social per a millorar la vida dels ciutadans i unitats de treball diverses de l'administració contribueixen a mantenir l' statu quo de les llengües majoritàries de Catalunya?

Si no hi heu parat atenció, només cal parar l'orella a la llengua de relació entre el personal i els usuaris de moltes escoles d'adults a l'hora del pati i als passadissos; només cal comprovar quina és la llengua habitual en algunes oficines d'atenció al públic de qualsevol administració; només cal constatar quina llengua s'usa en una part molt important de les comunicacions institucionals d'alguns moviments polítics reivindicatius.

Per què hi ha un ús tan important del castellà en contextos comunicatius en què teòricament s'havia consensuat que la llengua per defecte seria el català? És una decisió inconscient que afecta la conducta de les persones particulars que formen part d'aquestes organitzacions o bé és fruit d'una estratègia premeditada?

Tant si es tracta d'un impuls particular com si obeeix a un pla previ, el resultat és el mateix: s'aconsegueix consolidar la subsidiarietat del català i es malbarata l'oportunitat de promocionar el coneixement d'aquesta llengua per part de la població que no hi té un accés directe.

En definitiva, tot això passa simplement perquè, davant de persones que s'expressen d'entrada en castellà, es parteix d'algun d'aquests prejudicis lingüístics: 'no entén el català'; 'no li agrada el català'; 'no li interessa saber-lo'; 'no és la seua llengua'. Que aquestes idees són prejudicis es comprova contrastant-les amb la realitat. Per exemple, més del 95% de la població de Catalunya entén el català;⁽²⁾ per tant, només 5 de cada 100 persones amb qui ens relacionem no ens entendrà si ens hi adreces en aquesta llengua. I la suposició que a algú no li agrada o no li interessa es contradiu amb la simple prova que si t'adreces en català a qualsevol persona és estranyíssim que et mostre una actitud negativa.

Malgrat que en un futur pròxim hi hagués un conjunt de lleis veritablement favorables a la recuperació dels espais socials per al català, seria igualment molt difícil aconseguir que tingués una presència normal en l'àmbit públic sense invertir les conductes d'acomodació lingüística al castellà i sense que les entitats i organitzacions que pretenen millorar la societat en què vivim s'impliquin de veritat en aquesta causa.

Tal com diu la Carme Junyent, la NL de la llengua catalana necessita la complicitat de la gran majoria dels ciutadans del nostre país, siga quina siga la llengua inicial que van aprendre a casa. Ara bé, digueu-me com es pot aconseguir la complicitat d'algú sense compartir-hi allò que vols que conega. Estranyament podem estimar el que no coneixem, el que no ens és accessible, el que no ens sentim capacitats per a usar amb seguretat, el que no ens interpel·la.

Oferir el català sempre que siga possible és el camí que ens farà avançar cap a una societat lingüísticament més equitativa. De fet, amagar-lo per costum o per paternalisme no té res a veure amb el respecte ni amb l'empatia. Si alguna cosa ens cal, és trobar espais de reflexió –sobretot en el si de les organitzacions emblemàtiques del territori– que ajuden a fer créixer la consciència que tot el que fem avui és la llavor per al que vindrà més tard.

El futur comença cada dia.

(1) Vegeu a la Viquipèdia: [Normalització lingüística](#).

(2) [Ús i coneixement del català](#) (2013) Dossiers Idescat.

3 En / A l'acabar la classe

Núria Puyuelo

El Punt Avui Cultura, 19/02/2017

<http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1068577-en-a-l-acabar-la-classe.html>

En català, podem dir “a l'acabar la classe, anirem al cinema”? Sí. L'admissió d'aquest ús és una de les novetats que inclou la nova gramàtica de l'IEC (GLC). Des de l'entrada en vigor de la GLC, s'accepta l'ús de la construcció *a/ seguida d'infinitiu* amb valor temporal, al costat de la forma que fins ara era l'única normativa, la de la preposició *en seguida d'infinitiu* (“en acabar la classe, anirem al cinema”). Fins ara aquesta construcció s'havia bandejat perquè es

considerava que era un calc del castellà. Ara, però, la GLC admet que l'ús de “*al* + infinitiu” és propi d'alguns parlars valencians (“Al discutir la qüestió, alguns perderen els nervis”) i que, malgrat que el registre formal ha donat preferència a “*en* + infinitiu”, l'altra construcció també es pot utilitzar en català.

En la mateixa línia, també admet que la construcció “*en* + infinitiu”, i ara també “*al* + infinitiu”, pot tenir valor causal: “En no saber anglès, no va entendre res de la conversa” o “Al no saber anglès, no va entendre res de la conversa”. Aquestes formes que es consideraven incorrectes i que calia substituir per altres construccions, com ara “pel fet que” o “com que” (“Com que no sabia anglès, no va entendre res de la conversa”), ara queden avalades en la nova gramàtica.

Un altre dels canvis significatius de la nova gramàtica que afecten l'infinitiu és l'alternança de preposicions que encapçalen les oracions d'infinitiu. Fins ara una oració d'infinitiu en funció de complement preposicional només podia anar precedida per les preposicions *a* o *de* (“Pensa *a/de* passar pel supermercat”). Amb la GLC, no cal substituir les preposicions *en* i *amb* per *a* o *de*, i per tant s'avalen construccions com per exemple: “Pensa *en* passar pel supermercat” i “S'acontenta *amb* veure un capítol per setmana”. Ara bé, tot i que la GLC admet l'alternança d'aquestes preposicions, considera preferible usar *a* o *de* en els registres formals.

4 És correcte ‘donat que’ en català?

Albert Pla Nualart

Ara, 25/02/2017

http://llegim.ara.cat/opinio/correcte-donat-que-catala_0_1748825132.html

El títol d'aquest *tast* és també el títol d'una fitxa de l'[Optimot](#), una eina digital que divulga la normativa del català sota la directa supervisió de l'IEC. La fitxa, concretament la 1844/2, afirma que la “locució *donat que* no és correcta en català” i cal substituir-la per les formes *atès que*, *com que*, *ja que*, etc. Contra aquest parer, autors com RuaiX i llibres d'estil com l'ÉsAdir ja fa anys que admeten *donat que*; i ara, per fi, la gramàtica de l'IEC (GLC) confirma que és una forma correcta i genuïna.

El mateix Optimot dona per bona (a la fitxa 7577/1) la frase “Donat el caràcter que té, és millor que no insisteixis”, i no sembla gens lògic que d'aquí no es pu-

gui passar a “Donat que té mal caràcter, no insisteixis”. Això és el que ara argumenta la GLC (p. 1120), tot i que curiosament no diu en cap moment que la tradició normativa del mateix IEC –la que encara manté l’Optimot– era condemnar *donat que*. Esperem que ben aviat les fitxes de l’Optimot que contradueixen obertament la GLC –n’hi ha unes quantes– s’actualitzin.

Un cas semblant és *degut a*, una forma també tradicionalment condemnada com a locució causal (volent dir *a causa de*). També en aquest cas la GLC ens ve a dir (p. 779) que és inevitable que partint del *degut a* que concorda amb un nom masculí (“L’èxit és degut al seu gran talent”) s’arribi a la locució causal (“Ha tingut èxit degut al seu gran talent”). La GLC abona així l’ús habitual que feia Coromines d’aquesta locució, arran del qual també és al D62 i al *Gran Larousse català*.

El lector té tot el dret a evitar aquests usos de *donat que* i *degut a* si els sent poc genuïns (jo mateix els evito), però la norma no pot dir que no són catalans quan es desprenen automàticament d’altres formes ben catalanes. No pot privar el català de fer un pas que fan la majoria de les seves llengües veïnes pel simple fet que les dues locucions causals que en resulten es van generalitzar abans en castellà. Una llengua no hauria d’alterar la seva pròpia evolució per evitar coincidir amb una altra.

5 Doncs i pos

J. Leonardo Giménez

Levante-EMV, 09/01/2017

La conjunció *doncs* s’utilitza erròniament moltes vegades en escrits o en intervencions orals llegides (en la parla col·loquial i espontània pràcticament no la usem els valencianoparlants). En moltes ocasions hem pogut llegir en textos periodístics i en blogs, i sentir en alguns discursos no totalment acurats, frases com “Votarem negativament, *doncs no ens han convençut els arguments del president”, “Continuem en el mateix treball, *doncs no en trobem un altre millor”, “Els membres de l’oposició abandonaren el Ple, *doncs no acceptaven els maltractes de l’alcalde”. En totes eixes frases la conjunció “doncs” no és correcta; les conjuncions o nexos corresponents, en eixos sentits, són, principalment, *perquè*, *ja que*, *donat que*, i també, en eixes o en frases paregudes, *vist que*, *atés que*, *puix que*, *per tal com*, *com que*. Per tant, les frases anteriors són

normativament (i comunicativament també): “Votarem negativament, *perquè* no ens han convençut els arguments del president”, “Continuem en este treball, *ja que* no en trobem un altre millor”, “Els membres de l’oposició abandonaren el Ple, *perquè* no acceptaven el maltracte de l’alcalde”.

La conjunció *doncs* és consecutiva, equivalent a ‘per consegüent’, i denota la conseqüència o conclusió d’allò que precedix. S’ha d’usar en frases com “No vols eixir a passejar? Doncs queda’t en casa”, “Així, doncs, tot el que deia era mentira”, “Has actuat molt malament, doncs ara atín-te a les conseqüències”. Com a regla pràctica de l’ús o no de la conjunció *doncs*, s’ha de tindre en compte que sempre que pugam escriure o dir *perquè* o *ja que* no usarem *doncs*, com en les frases dels exemples esmenats més amunt. En la majoria de casos eixa conjunció, quan s’usa correctament, és canviaable per la locució adverbial, també correcta, *per tant*, com en “No has passat de curs, doncs/per tant no vas al festival del Fòrum”, “Hem trobat la caixa mig buida, doncs/per tant no podem complir alguns dels compromisos que prenguérem”. No és canviaable en casos com “Plou, doncs quina gràcia que em fa”, “No hauràs sigut tu, el de l’accident? Doncs sí”.

La confusió i les errades en l’ús d’eixa conjunció les provoquen, potser, per una banda, el mimetisme d’equiparar-la amb la castellana *pues*, ja que eixe nexa castellà té també valor causal com en “*Díselo tú, pues es a ti a quien ha ofendido*”. En eixos casos hi ha certa tendència a usar *doncs*. Doncs no, com hem apuntat. Quan podem dir o escriure les causals *perquè* o *ja que*, no usarem *doncs*: “Dis-li-ho tu, perquè/ja que és a tu a qui ha ofés”.

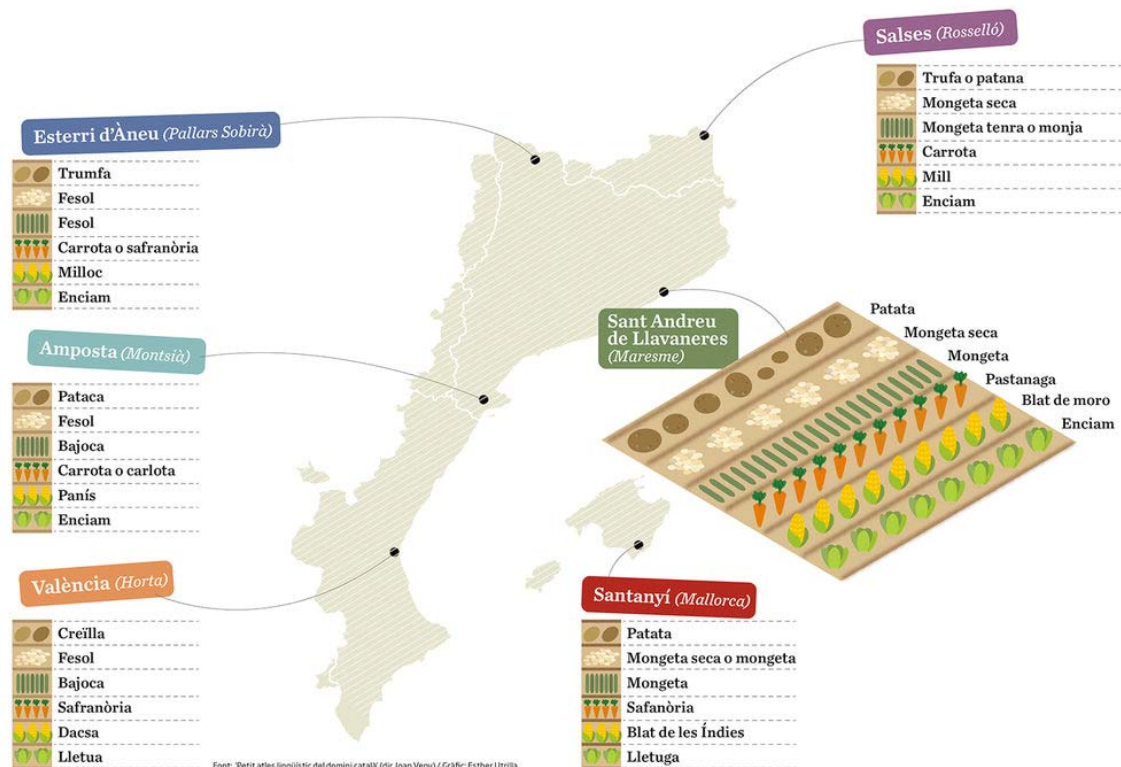
Per altra banda, el fet que la referida conjunció siga pràcticament inexistent en la parla habitual valenciana hi afegix dificultat. Sense ànim de molestar cap puriste/a, apunte la conveniència, com també indica algun lingüiste ben solvent, com Juli Martínez Amorós, de la Universitat d’Alacant, que s’admeta, en contextos col·loquials, la forma *pos*, que s’usava profusament (i s’usa) en l’oralitat i té tradició escrita en sainets i en alguna altra classe de textos dels últims tres segles. No acceptar-la aboca al *pues*, autènticament castellà.

6 Què menges: patata i mongeta tendra o trumfo i bajoca?

Maria Rodríguez Maríné

Ara, 04/03/2017

http://www.ara.cat/estils_i_gent/Que-mongeta-tendra-trumfo-bajoca_0_1753024717.html

Si un dia us desperteu de cop enmig d'un mercat i no sabeu on sou, només cal que busqueu la parada de verdura que us quedi més a prop i pareu l'orella: "Un quilo de safranòries, dos de creïlles i mig de bajoques". Cap al sud. "Un quilo de carotes, dos de trumfes i mig de monges tenres". Nord enllà. Malgrat l'actual tendència uniformitzadora universal (les llengües no se'n salven, tampoc), la riquesa dialectal del català es manté (potser amb una mala salut de ferro) sobretot en la quotidianitat. I què hi ha més quotidià que el que mengem?

Algunes fruites i sobretot moltes verdures tenen variants locals o regionals que sovint donen compte de qui ha passat per un territori al llarg de la història (o qui hi ha deixat més empremta), amb quins territoris limita o si està aïllat. Així, no és casual que al que va ser la Catalunya Vella domini la *pastanaga*, que ve del llatí, i a la Catalunya Nova i tots els territoris que formaven part d'Al-Àndalus, la *safranòria* (o *safranòria*, segons la zona), que ve de l'àrab. A les Illes s'hi con-

serva la *bastanaga*, que és una barreja dels dos orígens: ve del llatí *pastinaca* però amb *b* inicial perquè el so *p* no existia en àrab. I tampoc és casual que a la Catalunya Nord mengin *carrotes*, agafades del francès *carottes*. Ara bé, perquè al País Valencià també s'han popularitzat les *carlotes*? Els estudiosos no es posen d'acord per explicar-ho.

El que passa habitualment és que els noms més antics es conserven en llocs aïllats o perifèrics. Per exemple, malgrat que tant *enciam* com *lletuga* provenen del llatí, sembla que el més antic és el segon (s. XIII), que precisament és el que s'ha conservat en molts punts de les Balears, a l'Alguer i en àrees de l'alacantí i el rossellonès. A la major part del País Valencià mengen *encisam*, una forma antiga de l'*enciam*, més propera al llatí *incisamen*, que volia dir “conjunt de tallets, de coses tallades”.

Olla barrejada

Però no tot és variació. Hi ha hortalisses que es diuen igual arreu (o només amb algun canvi fonètic). Així, per exemple, trobarem pèsols a pràcticament tots els mercats del domini lingüístic, excepte els *xítxeros* d'alguns punts de Mallorca, derivats del llatí *cicere*, que també és l'origen de *cigró*. A Menorca la cosa encara s'embolica més, perquè dels pèsols se'n diu fesols. Però és que els fesols, a gairebé tot el País Valencià i bona part del Principat, són una altra cosa: mongetes seques (a Menorca, també blanques i velles), que és una denominació molt més moderna. Les que mengem avui dia, tant les seques com les tendres, van arribar d'Amèrica, però des de l'època dels romans que se'n menjaven d'altres varietats. De fet, *fesol* ve del llatí *faesolus*. El que ja es veu que no ve del llatí és *mongeta*, que no és altra cosa que el diminutiu de *monja*. En el rossellonès encara són *monges tenres* o *seques*. Cap al segle XVI, sobretot al parlar central (novament a la Catalunya Vella), les mongetes van anar guanyant terreny als fesols i les bajoques (que és com s'anomenen les mongetes tendres a la major part del català occidental, probablement de la ciutat italiana Bajae, d'on provenien certa classe de faves). Joan Coromines diu que se'n va començar a dir *mongetes* perquè són blanques (les seques) com els hàbits o perquè als convents se'n menjaven moltes.

Més aliments d'ultramar

D'Amèrica van arribar molts aliments desconeguts que aquí no tenien nom. Per això, algunes vegades es batejaven amb el nom d'un aliment ja existent i semblant. Això és el que va passar amb els fesols (que en alguns llocs poden ser tant mongetes seques com tendres). Altres vegades s'adaptava a les llengües europees el nom procedent de la llengua americana. És el que va fer

el castellà amb el *tomate* (del nahua *tomatl*), d'on deriva el català *tomàquet*, només masculí a les comarques barcelonines, i tota la corrua de variants femenines: *tomàtiga*, *tomata*, *tomaca*...

Va passar una cosa semblant amb la *patata* castellana (del quítxua *papa* i l'antillà *batata*), que també va passar a bona part del Principat, amb la variant *pataca*, molt viva al tortosí i al valencià septentrional.

Però no a tot arreu es va imposar la *patata* derivada de les llengües nadiues. Algun cop el que es feia era crear un nom nou a partir d'una metàfora. Per exemple, les *pomes de terra* de l'alguerès (de la *pomme de terre* francesa). O les *creïlles* de la major part del País Valencià, que provenen de la *criadilla* castellana, que, al seu torn, ve de *criar*, perquè sembla que les patates les produeixi espontàniament la terra, explica Coromines.

D'altra banda, sembla que les primeres patates eren fosques i petites i, com que també estaven colgades, feien pensar en les tòfones o trufes. D'aquí les *trumfes* gironines i de la Franja i els *trumfos* que hi ha disseminats pel Principat.

Les patates van trigar molt més a consolidar-se a les cuines europees que les mongetes. Al principi només es feien servir per alimentar els porcs (i després es va veure que també anaven bé per als malalts terminals i els presoners). El Baró de Maldà (1746-1819) explica que les patates no feien per a ell i els seus amics aristòcrates i que quan li posaven per menjar patata i mongeta deixava la patata.

Finalment, una altra manera d'anomenar els aliments arribats d'Amèrica era donar-los el nom d'un vegetal ja conegut però afegint-hi un complement de procedència. D'aquí el *blat de moro*, que deu ser l'aliment amb més noms. També els va semblar de la moreria al Camp de Tarragona, on s'ha conservat el *morenc* (reducció de *blat morenc*). En canvi, en una part del País Valencià van adoptar la forma provinent de l'àrab, *dacsa*, i a la resta del valencià i a terres lleidatanes i ebrenques va triomfar el *panís*, del llatí *panicum*, derivat de *panis* (*pa*). Sembla que tant *dacsa* com *panís* abans designaven plantes diferents del blat de moro però amb característiques semblants. També es va associar al *mill*, com encara s'anomena al rossellonès (on també és *blat indi*), i origen del derivat *milloc*, propi de les valls d'Àneu. A molts llocs de les Balears en diuen *blat dindi* o *blat de les Índies*, més semblant al que s'ha imposat com a estàndard, *blat de moro*, que lingüísticament no és el més previsible, ja que és un sintagma i el seu nucli ja designa una altra varietat. Com passa amb *mongeta*, que demana especificar quina. Ara bé, ja se sap que els criteris per fixar l'estàndard són més socials i polítics que estrictament lingüístics.

El català parlat al segle XX, salvaguardat

Gràcies a projectes com l'*Atles Lingüístic del Domini Català* (sota la direcció de Joan Veny i Lúdia Pons, l'Institut d'Estudis Catalans ja ha publicat set dels nou volums previstos d'aquesta obra magna i cinc dels nou que tindrà el *Petit atles...*, una versió més assequible per a tot tipus de públic) i el *Diccionari català-valencià-balear* (DCVB), d'Alcover i Moll, avui podem fer una radiografia del català parlat arreu del domini. A més, el DCVB té versió en línia i s'està treballant en la digitalització de l'Atles, que de moment té un portal propi (aldc.espais.iec.cat) on es va penjant material, compost per més de mig milió de registres. És en aquestes obres que ens hem basat per fer aquest reportatge. Així com també en el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, de Joan Coromines.

Això sí, la llengua no és estàtica i avui ja no és la mateixa que quan es van recollir les dades per fer aquestes obres (primer terç del segle XX, el DCVB, i anys 60, l'Atles). La pressió de l'estàndard i de les llengües en contacte inevitablement fa que moltes paraules que recullen ja no siguin vives enlloc. Almenys sobre el paper, aquest patrimoni lingüístic està salvat.

7 Dues correccions

Tina Vallès @tinavalles

VilaWeb, 23/02/2017

<http://www.vilaweb.cat/noticies/dues-correccions/>

Ara que falta poc per a Sant Jordi crec que val la pena explicar com es fa un llibre. Alguns direu que encara falten més de dos mesos per al dia del llibre, però sapigueu que els títols que es vendran aquest 23 d'abril ja estan (o haurien d'estar) més que enllestits, alguns arriben ara a les llibreries, uns altres surten de la impremta, però tots han passat ja per totes les mans que han de passar perquè siguin això, llibres.

Qui fa un llibre? És una pregunta que faig sovint quan tinc la sort d'anar a una escola a parlar-los dels que escric jo. D'un temps cap aquí m'he proposat fer una mica de pedagogia sobre el procés editorial sempre que en tinc l'oportunitat, i m'enduc moltes sorpreses. Hi ha figures que són ben invisibles, i no parlo pas dels traductors, que us asseguro que la gent ja els té prou presents. Però no és tanta la gent que sap que els llibres es corregeixen, i encara en són

menys els que saben que els llibres es corregeixen... més d'un cop (salutacions cordials als que ho descobriu ara mateix, per a vosaltres és aquest article).

Tornem-hi, doncs: qui fa un llibre? Fa una setmana vaig a anar a una escola i noranta nens de primer i segon de primària van descobrir que fan falta com a mínim vuit persones perquè ells puguin llegir un llibre. Vaig fer pujar vuit voluntaris a l'escenari i cadascú feia un paper. El primer era l'autor. El segon, l'editor. El tercer, el corrector. El quart, l'il·lustrador (parlàvem de llibres il·lustrats). El cinquè, el maquetista. El sisè, l'impressor. El setè, el distribuïdor. El vuitè, el llibreter. Els vuit nens i nenes es van anar passant simbòlicament un llibre de mà en mà i quan vam arribar a la nena que feia de correctora vaig dir 'aquí hi hauria d'haver dues nenes i no una' i se'm va encendre un llum: ja ho sap, la gent, això? I si ho explico?

Deixo els tecnicismes de banda i m'hi poso: hi ha un corrector que corregeix el text tal com arriba de l'autor (per entendre'ns: en word), i que és el que fa la feina més grossa, perquè s'ha de fixar en tot, i aquí ja toca aclarir una altra cosa: els correctors editorials no s'encarreguen només de vetllar per la llengua, també fan tres quarts del mateix per la versemblança del text, l'estil, la cohesió i la coherència, i molts altres intangibles que fan que un escrit sigui literari. És una feina que demana desmarcar l'ego en un calaix i transformar-se en l'autor, llegir-lo primer sense tocar res, per captar-ne la veu, la intenció, l'actitud, la voluntat, i després ajudar-lo a acabar de deixar el text com s'intueix que ell el volia deixar, a banda de mirar que no hi hagi incorreccions (no parlem d'errades) lingüístiques. El corrector, el bon corrector, suggereix més que corregeix i, en bona part dels casos, és el lector més atent que té l'autor abans d'arribar a les llibreries. Després les correccions i els suggeriments del corrector se les miraran tant l'editor com l'autor i decidiran què accepten i què rebutgen, i enviaran el word definitiu al maquetista, que hi donarà 'forma de llibre'. I és en aquesta forma que arriba, en PDF o en paper, al segon corrector, que per una banda revisa que el text estigui ben col·locat dins la maqueta i per l'altra acaba de polir els quatre detalls que es pugui haver deixat el primer corrector. A les editorials amb més pressupost, o a les que treballen sense presses (n'hi ha, us ho juro), hi pot haver un tercer corrector, si el llibre 'ho demana' (tradueixo: perquè el primer i el segon corrector han tingut 'molta feina' a fer que el text tingués cara i ulls i cal una nova llegida atenta per acabar de polir la cosa).

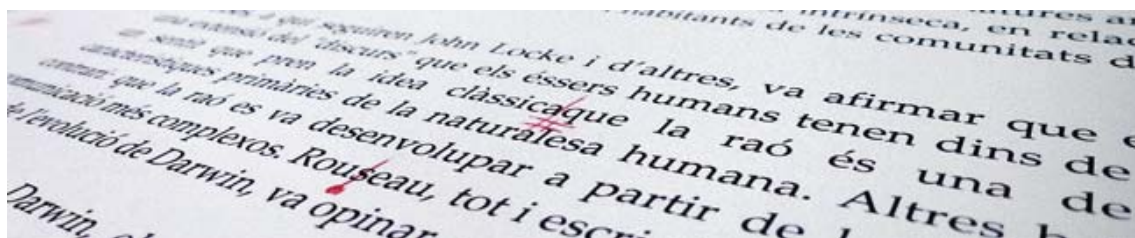
Deixeu-me dir que hi ha més oficis implicats en la creació d'un llibre que els vuit que vaig dir l'altre dia en aquella escola, començant pels traductors si el llibre està escrit en un altre idioma, i seguint per l'agent editorial, pel fotògraf (si el

llibre porta fotos), etcètera, i després hi ha tota una sèrie de professionals que s'ocupen de detalls no menys importants com ara els drets d'autor, el disseny de la coberta, la difusió del llibre, i més etcètera. Hi ha molta gent que, fent coses diferents, pot resumir la seva feina dient 'faig llibres'.

Però jo vull seguir parlant-vos dels correctors i, sobretot, de les dues correccions, perquè el que us he dit més amunt no és del tot cert, no sempre tots els llibres passen per més d'un corrector, de vegades la premsa fa que l'editorial es vulgui saltar un pas, per exemple, o potser no ho fa la premsa sinó el pressupost que tenen calculat per produir aquell llibre –un pressupost que sovint fa curt pel que fa als correctors, diguem-ho tot. Saltar-se una correcció sempre (repeteixo: sempre) es paga, amb diners o amb temps. Si tot va bé, els diners els hi posa l'editorial i el temps va a càrrec del corrector. Si no, hi ha un intercanvi de pàpers i el corrector hi perd diners mentre l'editorial el que perd és –a banda de diners–, sobretot, temps.

Pot ben ser que mentre escric aquestes ratlles hi hagi un corrector que faci hores extra per acabar una revisió de maqueta d'un llibre que d'aquí a dos mesos comprareu en una parada de la rambla del vostre poble. També pot ser que hi hagi un editor que ara mateix s'adoni que no arribarà a temps per tenir el llibre imprès i ben distribuït a llibreries abans del 23 d'abril, potser perquè es va voler saltar la correcció d'original (la del word) pensant-se que el text venia molt 'net', i el corrector de maqueta li ha fet veure que anava errat... I em freno perquè no us vull avorrir amb les penes del sector, cada gremi es coneix les seves.

Torno als vuit nens dalt de l'escenari de la sala d'actes de l'escola, torno a la tercera nena, la que feia de correctora, i penso que el pròxim cop faré pujar nou nens, perquè hi ha una cosa que també s'ha de dir amb totes les lletres: dues correccions vol dir dos correctors, és a dir, dos parells d'ulls diferents que es mirin el llibre de dalt a baix amb el deteniment que se'ls mira algú que es passa el dia corregint el que escriuen els altres amb l'ego desat al calaix, perquè els correctors sí que han de ser invisibles per al lector –he dit 'per al lector'.

8 Totes les lletres ben posades

Rudolf Ortega

El País, 08/03/2017

http://cat.elpais.com/cat/2017/03/08/catalunya/1488986142_411030.html

De petits, els meus fills m'havien preguntat que de què treballava, “papa, de què treballes”, i és clar, t'has d'empescar alguna explicació més o menys màgica d'això que se'n diu la correcció de textos, una feina més aviat avorrida, mal pagada, obsessiva i desagraïda (ves, i tot i això m'agrada). Una mica me'n vaig sortir, “veieu aquest conte? –llavors agafes un conte–, doncs jo m'ocupo que totes les lletres que hi surten estiguin ben posades, totes al seu lloc”. Als ulls de dues criatures que veien les lletres com embulls, la meva feina passava a ser tot un repte inversemblant, una mena d'aventura impossible.

No cal dir que el reconeixement de la feina de correcció dista molt de les bondats que li pots atribuir amb una explicació per a un públic incondicional. En general, tal com ens ha explicat Tina Vallès en l'article “[Dues correccions](#)” [vegeu més amunt], el desconeixement de la feina del corrector i la seva participació en el procés editorial és total, i en bona mesura el lector ni tan sols s'arriba a imaginar el grau d'intervenció que ha calgut fer en els textos fins que són publicables. Un desconeixement que, d'afegit, està avalat per l'omissió dels correctors en els crèdits dels llibres, amb honroses excepcions.

No és aquest, però, un greuge atribuïble a l'edició en català, el podríem lamentar en qualsevol tradició literària, i de fet en castellà mateix tampoc els correctors apareixen als crèdits dels llibres. Ho expliques a qualsevol persona que no sigui del gremi i tothom et dirà que no és just, que hauries de sortir, però al capdavant la teva presència no fa sinó revelar la cuina del procés editorial i aboca dubtes sobre la solvència dels autors, davant l'evidència que han de ser corregits. Tots els autors són corregits i tots els llibres es revisen un mínim de dues vegades, tret de les editorials que, per estalviar costos i terminis, se salten algun pas, que també n'hi ha.

A més, hi ha un cert pes en la tradició editorial en català de veure el corrector com un autèntic torracollons. Posseïdors d'uns coneixements castrats per una dictadura, els correctors de les èpoques heroiques de l'edició en català van fer bandera de la seva intervenció, imposant un model de llengua diccionarial que convertia la gramàtica normativa en un tòtem i permetent-se d'esmenar els autors pràcticament al lliure albir. El corrector esdevenia així una figura del morro

fort, poc permeable a les innovacions i que traslladava la seva activitat a la vida privada, amb llicència per esmenar el proïsme quan calgués. (Avui dia encara hi ha qui pensa que els correctors no descansen mai, que sempre corregim els altres quan parlen o escriuen, i alguns, fins i tot, se'n disculpen cohibits pel Whatsapp per si fan moltes faltes. Tu llavors hi poses la cara aquella amb dos ulls grossos i avall.)

Hi ha però canvis evidents en la relació que s'estableix entre el corrector, l'editor i l'autor (o el traductor). La intervenció del corrector ha deixat de ser tirànica a la recerca de la cooperació, en un flux d'intercanvi d'informació entre el corrector i l'autor que, per bé que està mediatitzat per l'editor, permet que la correcció es converteixi en una crossa del procés d'escriptura, més com un socors per a la millora dels textos que no pas com un tràmit sancionador tacat de color vermell. Vaja, que valem tant pel que esmenem com pel que suggerim que pot ajudar el text. En aquest sentit, els autors que conceben la seva narrativa també com la creació d'un artefacte lingüístic singular han de poder trobar en el corrector el còmplice necessari per a la seva proposta.

És aquí on l'editor ha d'estar al cas. La inclusió dels correctors als crèdits dels llibres no és només una qüestió de reconeixement professional. Si el corrector, poc o molt, participa i avala la proposta lingüística de l'autor, la seva visibilització és també un salconduit perquè aquesta proposta prengui solidesa.

9 Per una ce o per una essa

Quim Monzó

La Vanguardia, 08/04/2016

<http://www.lavanguardia.com/opinion/20160408/40966267678/per-una-ce-o-per-una-essa.html>

Vivim en una època en què les faltes d'ortografia són una constant que ens persegueix per aparadors de botigues, rètols de mercat, diaris *on line* (i no *on line*) i xarxes socials. No em veig amb cor de dir si ara se'n fan més que quaranta anys enrere, però diria que sí perquè, abans, qui no sabia escriure amb un mínim de correcció demanava a algú que en sabia que li fes el rètol. Però la gran diferència és que, abans, la gent que escrivia amb faltes hauria preferit no fer-ne. Ara és el contrari. Gent que s'estima més escriure “cullons!” que no pas “collons!”, perquè així es consideren més enrotllats. Escriure malament és un plus perquè creuen que els dona pàtina de rebels. A Catalunya, d'una banda

tenim els comerços xinesos (basars, bars i restaurants) on de vegades et reben amb el cartell de “bienbenidos” i t’ofereixen “guguetes” o croissants farcits de “parnil furmatja”. La producció autòctona està a un nivell semblant. En un Mercadona hi havia no fa gaire un rètol que anunciava “cava semicec”. ¿I els locals de tota mena on ofereixen “cuina cassolana” o es presenten com a “cerveseria” o “saló de bellesa”? N’hi ha molts als quals la doble essa els sembla molt més patriòtica que una trista, pobre i desvalguda essa tota sola. I no oblidem les institucions amb aspiracions culturals. Tal com ha aparegut en alguns cartells, l’Entitat Municipal de Valldoreix convoca el “Premi literàri 2016”. Sense accent, “literari” els devia semblar poc sumptuós.

Per tot això he exultat de joia quan he llegit a la premsa mexicana una notícia emocionant. A l’estat de Michoacán, membres de la Secretaría de la Defensa Nacional van detenir dilluns quatre homes que es feien passar per membres de la Fuerza Rural. Portaven armes de foc i vestien els uniformes d’aquest cos. Viatjaven en un cotxe exactament igual als de la policia: blau fosc, blanc i negre, amb l’escut del cos ben gros i les paraules “Policía Michoacán” igualment grosses. Però, sota aquestes dues paraules definitòries de la seva condició d’agents de la llei, n’hi havia altres tres, la primera de les quals va fer que els de la Defensa Nacional sospitessin. Les paraules eren “División Fuerza Rural”.

És habitual que molts hispanoparlants que pronuncien exactament igual la ce i la essa, dubtin quina d’aquestes dues lletres posar, a l’hora d’escriure una paraula. A un nebot meu argentí amb qui de vegades converso per e-mail li passa exactament el mateix. Però –que jo sàpiga– no es dedica a tunejar vehicles per fer-los passar per policials. Si et dediques a això, com és el cas dels quatre mexicans detinguts, hauries de parar una mica d’atenció. I si ets dels xupiguais que es pensen que l’ortografia és una imposició heteropatriarcal que s’ha d’abolir, doncs, francament, que et fotin un calbot, et tanquin a la garjola i et facin repetir primària. Cosa que et seria beneficiosa perquè, la pròxima vegada que decideixis tunejar un cotxe per fer-lo passar per policial, no quedaràs com un imbècil.

10 'Controlar', un mot imprescindible?

Antoni Llull Martí

Prenint el demble a les paraules. Defensa de la llengua, etimologia, història, curiositats
(Palma: Documenta Balear, 2009)

És de suposar que des que el món és món, vull dir des que començà a haver-hi comunitats humanes, l'home ha volgut exercir un control sobre el comportament i activitats dels seus congèneres i sobre els animals i plantes i fenòmens naturals, fins allà on ha pogut. Però mai, fins als nostres dies, hi havia hagut un afany tan notable per controlar-ho tot. Els industrials i comerciants, i els polítics, volen saber què pensen, què volen, què necessiten, les persones, i quins recursos tenen, en què gasten el seu temps, si van en cotxe o a peu, si utilitzen transports públics, si viatgen, etc., tot això per influir damunt elles i obtenir-ne un benefici. També es controlen el tràfic aeri i el marítim, i el que té lloc a les carreteres i a les vies fèrries, i la producció de tota casta de béns de consum, i els preus, i, en un pla individual, molta gent vol controlar el que fan els seus fills, els seus parents, els seus veïns, i fins i tot autocontrolar-se: controlar les pròpies emocions, les pròpies forces, el propi pes, les pròpies despeses, etc.

El mot *control* és molt nou en la nostra llengua, i en la majoria de les europees. No fa ni cent anys que s'usa. Prové del francès *contrôl*, que al seu torn és contracció de l'antiquat *contrerôle*, mot amb el qual es designava un sistema de doble registre que portava l'administració per a poder comprovar i verificar les dades, compost de *contre* 'contra' i *rôle* 'roll' (de paper), és a dir, «roll contra roll». Després sortiren *contrôler* i *contrôleur*, ja ben antics en francès, i en el segle XVII qualcú els imità a Espanya creant *contralor* per designar l'interventor dels comptes de la Casa Reial, i el seu derivat, *contralorear*, mots que no tingueren gaire èxit. No fou fins dins el segle XX que aparegueren *controlar* i *controlador* en català, en castellà i en portuguès, i amb formes similars en la majoria de llengües europees, i en moltes d'altres llocs del món, sobretot per la universalització del *control de la circulació aèria*.

I si l'acció de controlar és tan antiga i fins fa poc no teníem aquest nom, com els deien abans, als qui controlaven? Idò depenia d'allò que controlaven. Podien ésser censors, inquisidors, veedors, oïdors de comptes, inspectors, interventors, revisors, vigilants, etc. La humanitat ha passat milers d'anys controlant sense conèixer els mots *controlar* i *controlador*, però em sembla que a hores d'ara no sabríem prescindir-ne.

11 Març, marçot, mata la vella a la vora del foc i la jove si pot

Víctor Pàmies i Jordi Palou

[*Els 100 refranys més populars*](#) (Valls: Cossetània, 2015, 5a edició)

És un refrany de caire meteorològic inspirat en una antiga rondalla pirinenca, documentat bàsicament per informants del Principat de Catalunya.

Fa referència als canvis meteorològics que experimenta el final del mes de març, amb una bonança inusual i inesperada, que acostuma a venir seguida d'una altra tongada de mal temps, abans d'arribar a la primavera.

El 'marçot', com el 'marcell', 'marcer', 'marçal', 'marcedor', 'marçador' o 'marçàs', entre d'altres, són extensions demanades per la rima. Els refranys per ser recordats necessitaven jugar amb la rima i de vegades es forçava amb adjectius i derivats 'postissos' que només apareixen en aquestes parèmies i per l'obligació de la rima final.

Ho explica Valeri Serra i Boldú a *Folklore de la pagesia* (1918):

Conten que una vegada, una velleta de Romadriu, poble que s'escau a sota del Santuari de Sant Joan de l'Erm, no cabia a la pell de contenta veient que érem a darrers de març i no s'havia mostrat aquest rigorós com altres vegades: no se li havia mort ni un sol cap de bestiar, i la dona, xiroia i alegre, descontenta del març d'altres vegades, amb els punys closos, ella que diu: «*Març, marcell: / no m'has mort cap vaca ni vedell, / truja ni porcell.*» El repte, si el va dir al sord, no el va dir al pere-sós; i ell que sí, el pare març, tot disgustat, se'n va i diu al seu germà: «*Abril, gentil: / deixa-me'n un, deixa-me'n dos, / i un que jo en tinc, faran tres, / que faran pernabatre aqueixa dona de pagès.*» Fillets de Déu! Tant va ésser demanar com obtenir; i heu's aquí que, allargat el març, comença el temps a posar-se rúfol, a fer vent, a emplujar-se, a caure l'aigua com aquell que la donen per amor de Déu. I quan, abonant el temps, eixugats els camins, tothom s'arrisca a sortir de casa per contemplar la desfeta dels temporals, la gent de Romadriu veieren com, en la casa d'aquella velleta, hi bateren tant i tant l'aigua i les ventades, que van caure les parets, agafant dins l'estada les persones i les bèsties. D'aleshores ençà, sempre que a primers d'abril es deixa sentir el fred, un

es recorda dels dies manllevats pel març i de la venjança que aquest va prendre de la dona de Romadriu.

Hi ha diverses històries i rondalles sobre aquest fet, amb velles o pastors de protagonistes, i amb ovelles, ovellots, truges, anyells, anyellots, vaques, vedells, porcells, cabres, cabrits i, fins i tot, caragols, com a ramats patidors de les ires del mes de març. Són conegudes com la rondalla de la vella de Romadriu, els emmanllevats o la setmana de la vella. Totes són variants de la mateixa història.

Vet aquí que avui comencem un mes, al qual la dita popular li ha posat una de les fames més negres. El mes de març és el mes pocasolta per excel·lència, un mes perdulari, desconsiderat, fins criminal. «**Març, marçot, / tira la vella al sot / i la jove si pot**», diu la dita popular. Se li diu *marçot* d'una manera despectiva; un hom el veu desmarxat i malcarat, amb els cabells a la bona de Déu, despentinats per les ventades, vestit amb quatre parracs, envellint joves i velles per «tirar-les al sot», que vol dir dur-les al cementiri. Mes de canvis de temperatura, de tossir, de patir i de suar.

JOSEP M. DE SAGARRA, «Març, marçot...» (*La Publicitat*, 1 de març de 1925), reproduït a *L'ànima de les coses* (Barcelona: Quaderns Crema, 2001)

Vots: 295 (24,45%)

Etimologia de *març* — Del llatí *martius*, derivat de *Mars*, *Martis*, antic déu romà de la guerra, a qui era consagrat el mes.

12 Llengua Nacional

Índex del núm. 98, 1r trimestre 2017

EDITORIAL Davant la GIEC: discerniment. Josep Ruaix i Vinyet

ENSENYAMENT

Les classes de català seixanta anys enrere. Albert Jané

Records de la semiclandestinitat. Pere Grau

Lluitar com viure. Joan Triadú i Galí

Els professors de català dels anys cinquanta i seixanta. Enric Larreula

L'ensenyament de la llengua catalana per correspondència a Reus durant el franquisme. Agnès Toda i Bonet

Mestres que ensenyen a ensenyar: Carme Garsaball. Teresa Clota i Pallàs

A Valls anà així, com gairebé a tot arreu. Núria Ventura

L'ensenyament del català entre 1975 i 1980. Marcel Fité

Record agraït als “especialistes de català” de l'escola pública. Margarida Muset

Quan la DEC va ser una conselleria a l'ombra... Joaquim Arenas i Sampera

SOCIOLINGÜÍSTICA

Això no és cosa nostra! Mireia Plana

Què és essencial per a normalitzar la llengua? Julià Hidalgo

LÈXIC

Ascla. Teresa Tort Videllet

COMMEMORACIÓ

Seguint la ruta Pompeu Fabra. David Paloma, Mònica Montserrat

GRAMÀTICA

Observacions personals sobre la GIEC. Josep Ruaix i Vinyet

Gramàtica històrica de la llengua catalana. Josep Ruaix i Vinyet

SINTAXI

Sobre les locucions prepositives «a títol (de)» i «a tall de». Carles Riera

BIBLIOGRAFIA

Ensenyament i divulgació de la ciència. Carles Riera

No tan diferents. David Vila i Ros

13 Enllaços i convocatòries

- ▶ Conferència [Curial e Güelfa: text català, context italià](#), a càrrec d'Abel Soler, el proper dijous **6 d'abril, a les 19 hores**, a la seu de l'IEC (carrer del Carme, 47, Barcelona).
- ▶ [I Congrés de l'Associació de Joves Investigadors en Llengua i Literatura Catalanes](#). **27, 28 i 29 de setembre** del 2017 a la Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació de la Universitat de València. **Enviament de propostes de comunicació fins al 30 d'abril**

- ▶ [Si el Word no et deixa dir 'adeu', és que encara no coneix la nova ortografia](#) (*Retrucs dels Serveis Lingüístics de la Universitat de Barcelona*, 15/03/2017)
- ▶ [La nova ortografia de l'IEC, ja aplicada al 'Gran Diccionari de la llengua catalana'!](#), nota de premsa d'Enciclopèdia.cat, 27/03/2017. També l'han aplicada als encapçalaments de la 'Gran enciclopèdia catalana' i aviat i progressivament incorporaran els canvis als altres diccionaris
- ▶ El blog del TERMCAT: [#termedelasetmana: màrqueting d'entrada](#) (07/03), [CPE, CPM, CPA... En català, com es construeixen les sigles del màrqueting digital?](#) (08/03), [#termedelasetmana: ciberseguretat](#) (14/03), [Què s'amaga a la xarxa? El web profund i el web fosc](#) (16/03), [#termedelasetmana: ametller](#) (21/03), [El TERMCAT actualitza el Lèxic de fàrmacs en línia](#) (22/03), [Fem pilates... però com ho escrivim?](#) (23/03), [Contraban i tràfic de persones](#) (29/03), [#termedelasetmana: antihistamínic](#) (30/03)
- ▶ Pau Vidal, ["Tecnologies de la sobirania"](#) (*VilaWeb*, 17/01/2017). "Enmig de la pressió de les lleis del mercat, la xarxa ofereix espais de llibertat a les llengües minoritzades, com per exemple la sarda, la gran desconeguda de les romàniques"
- ▶ Joan Cortés, ["La igualtat lingüística i el pànic escènic"](#) (*La Veu del País Valencià*, 04/01/2017)
- ▶ Jordi Badia i Pujol, ["TV3: o tot o res"](#) (blog *El clot de les Ànimes*, 13/01/2017)
- ▶ Ferran Suay, ["El curiós recurs a l'anglès"](#) (*La Veu del País Valencià*, 21/01/2017)
- ▶ Magí Camps, ["Què va ser primer, l'ou o el pollastre?"](#) (*La Vanguardia*, 23/01/2017)
- ▶ Josep Lacreu, ["El vilipendiat apitxat"](#) (blog *Pren la paraula*, 27/01/2017)
- ▶ Enric Serra (GELA), ["Tot jugant a imitar les llengües"](#) (*VilaWeb*, 29/01/2017)
- ▶ [Matthias Brenzinger rep el Premi Internacional Linguapax 2017](#) (*VilaWeb*, 22/02/2017)
- ▶ Teresa Ciges, ["Com incentivar el valencià en el comerç? La retolació té la clau"](#) (*Saó*, 01/03/2017)